

EFFICIENCY OF PUBLIC EXPENDITURE TO ENSURE A DECENT LIVING STANDARD FOR CITIZENS

EFICIENȚA CHELTUIELILOR PUBLICE PENTRU ASIGURAREA UNUI NIVEL DE TRAI DECENT CETĂȚENILOR

Angela BOGUȘ¹¹¹, PhD, Associate prof.

Abstract. *The actuality of the subject. The right to a decent standard of living is a fundamental right. Social policy in ensuring the right to a decent life stems from the obligation of the state to provide adequate conditions for a decent life and refers to: regulation of the minimum wage, fight against unemployment, free primary health care, establishment of social benefits for some socially vulnerable population, who for various reasons cannot perform any work, etc. The financing of expenditures for ensuring a decent standard of living is mainly made from public budget resources, which is why the efficiency of public expenditures becomes an extremely important task, especially in the conditions of the deep economic crisis facing the Republic of Moldova.*

The purpose of the paper. This paper aims to analyze the living standards of the population of Moldova in terms of compliance with the constitutional rule on the obligation of the state to ensure an income, in the amount that would allow each citizen a decent living, but also the efficiency of public spending on social protection.

Research methods. In this paper were used: the analytical method; synthesis method; comparative method, quantitative analysis of documents, statistical data, etc.

Key words: *human rights, the right to a decent standard of living, social protection, the disposable income, social benefits, public expenditure.*

JEL CLASSIFICATION: I310, H53, K38,

1. Introducere

Deși toate drepturile și libertățile omului deopotrivă sunt importante pentru asigurarea vieții sale, totuși drepturilor economice, sociale și culturale li se acordă prioritate, întrucât realizarea deplină a drepturilor civile și politice fără exercitarea efectivă a drepturi economice, sociale și culturale este imposibilă, iar realizarea progreselor durabile în implementarea drepturilor omului în mare măsură depinde de politicile chibzuite și eficiente de dezvoltare economică și socială, atât la nivel național, cât și internațional.

Politica socială în asigurarea dreptului la un trai decent reiese din obligația statului de a oferi condiții adecvate pentru viață decentă și se referă la: reglementarea salariului minim, lupta cu șomajul, asistența medicală primară gratuită, liberul acces la învățământul primar și general, stabilirea prestațiilor sociale pentru unele categorii de populație social-vulnerabile, care din diverse motive nu pot presta niciun fel de muncă, etc.

Finanțarea acestor cheltuieli, în țara noastră, se face preponderent din resurse ale bugetului public, motiv pentru care optimizarea gestiunii cheltuielilor publice în scopul asigurării unui nivel de trai decent devine o sarcină extrem de importantă, în special în condițiile crizei economice profunde cu care se confruntă Republica Moldova.

De rând cu alte drepturi economice și sociale, ***dreptul la un trai decent*** este un drept substanțial, fără de care multe din drepturile și libertăților fundamentale ale omului, își pierd din valoare. Importanța pe care nivelul de trai o are pentru persoană, familie și societate, în ansamblu, face ca eforturile individuale ale fiecărui stat să fie completate de eforturile colective ale comunității internaționale. Dincolo de faptul că reprezintă obiectul continuu al preocupărilor organizațiilor internaționale specializate în rezolvarea problemei foametei, malnutriției și

¹¹¹ E-mail: bogus.angela@ase.md, Academy of Economic Studies of Moldova Republic of Moldova, Chisinau, www.ase.md

asigurărilor sociale, dreptul la un *nivel de trai decent* este înscris și în unele acte de importanță universală, avându-și punctul juridic de plecare în Declarația Universală a Drepturilor Omului, care stabilește „*orice om are dreptul la un nivel de trai care să-i asigure sănătatea și bunăstarea lui și familiei sale, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare; el are dreptul la asigurare în caz de șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința sa*”. [2, art. 25]

La fel, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, include în categoria drepturilor economice, sociale și culturale, alături de alte drepturi și **dreptul persoanei la un nivel de trai** suficient pentru ea însăși și familia sa, inclusiv hrană, îmbrăcăminte și locuință suficiente, precum și la o îmbunătățire continuă a condițiilor sale de existență. [3, art. 11]

Deși textul constituțional al Republicii Moldova nu definește clar noțiunea **nivel de trai decent**, totuși acesta cuprinde acest drept în articolul 47 „Dreptul la asistență și protecție socială”, care prevede „obligativitatea statului de a întreprinde măsurile necesare pentru ca *orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătate și bunăstare lui și familiei sale. Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de existență, în urma unor împrejurări independente de voința lor*”. [1, art.47 În așa fel, art. 47, conferă valoare constituțională unuia dintre principiile de bază ale statului democratic, principiu care stabilește că dezvoltarea omului liber nu este problema lui personală sau a familiei lui, ci o componentă esențială a politicii de stat. Anume realizările în domeniul protecției și politicii sociale indică nivelul de dezvoltare și prosperitate a statului. Se poate afirma că statul își realizează obligația constituțională, de a apăra drepturile și libertățile omului, de a crea condiții materiale, politice, juridice și de alt gen, pentru exercitarea drepturilor și libertăților, pentru implementarea lor în viață, doar dacă există succese în domeniul protecției sociale.

În așa mod, constatăm că eforturile individuale ale fiecărui cetățean de a-și crea un trai decent sunt completate de eforturile statului care se obligă să asigure omului un minim de existență, adică remunerarea într-un quantum ce ar permite procurarea elementelor substanțiale ale unui trai decent. Or, în acest sens, asigurarea unui trai decent sugerează dreptul la un salariu, venit ce ar acoperi **coșul minim de consum (existență)**, stabilit prin calcule economico-statistice.

Veniturile reprezintă unul din factorii - cheie, care influențează în mod direct nivelul de trai al populației, cele mai relevante fiind veniturile disponibile, cunoscute și sub denumirea de venituri nete, care reprezintă acea parte a veniturilor ce rămâne la dispoziția persoanelor pentru acoperirea cheltuielilor de consum și pentru economisire.

Tabelul 1. Veniturile disponibile ale populației, 2017-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Veniturile disponibile ale populației medii lunare pe o persoană, lei ²	2060,0	2244,9	2383,1	2880,6	3096,6
Creștere nominală în% față de anul precedent	5,3	9,0	6,2	20,9	7,5
Creștere reală în% față de anul precedent	1	2,2	3,1	x	3,6

Sursa: elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică

În general, dinamica veniturilor populației a fost extrem de volatilă, preponderent din cauza sensibilității acestora la situația macroeconomică. În perioada 2016-2020, acestea au crescut de 1,5 ori. Datele reflectă, că din veniturile disponibile lunare ale populației, care în 2020 au constituit în medie pe o persoană, 3096,6 lei, câștigurile salariale reprezintă cea mai importantă sursă - cu o pondere de 50,2%, prestațiile sociale, constituind circa 19,3% - reprezintă cea de-a doua sursă importantă de venit. Totodată, structura veniturilor disponibile relevă că o sursă semnificativă

pentru bugetul familiilor rămân a fi transferurile bănești de peste hotarele țării - 12,5% în veniturile totale.

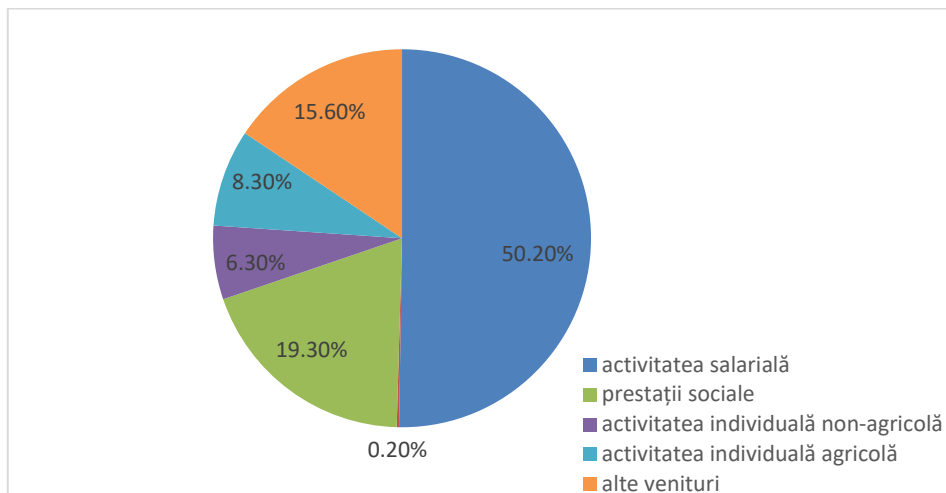

Figura 1 Structura veniturilor disponibile, 2020

Sursa: datele Biroului Național de Statistică

Confirmând că câștigurile salariale reprezintă sursă de venit de bază a populației țării, este de remarcat că, veniturile salariale sunt mult prea mici, pentru a asigura un trai decent.

Din datele prezentate pentru anii 2013-2020, se observă, că salariul mediu lunar în R Moldova, constant, a înregistrat o creștere, în 2020 constituind 7 943,0 lei, aceasta este de peste 2 ori mai mare, comparativ cu 2012.

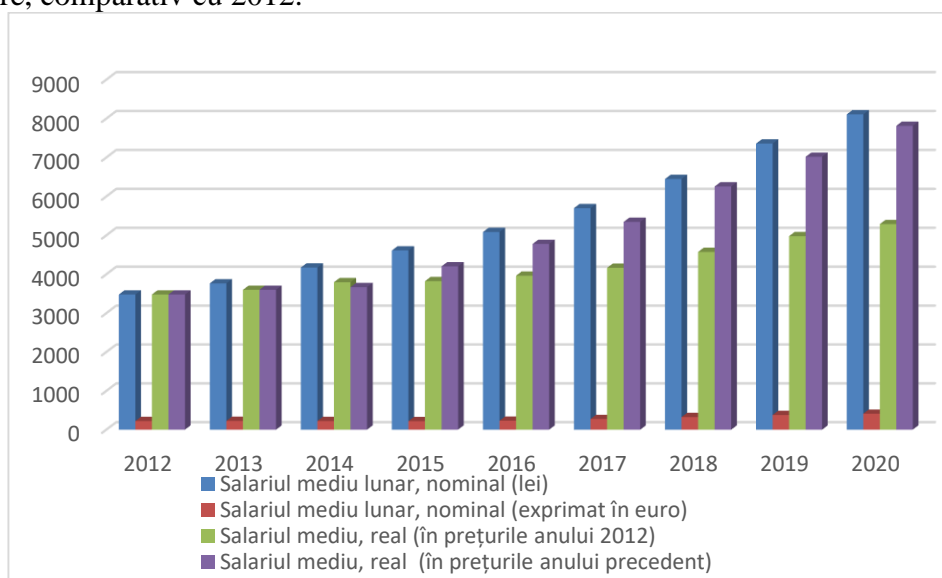

Figura 2 Evoluția salariului mediu nominal și real

Sursa: elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică

Începând cu 2014 salariu mediu lunar a crescut în fiecare an între 10-14%. Creșterea nominală cumulativă a veniturilor salariale, pentru perioada în cauză, a fost de peste 75%. Tabloul prezentat lasă impresia că creșterea salarială, este una semnificativă, de facto, însă, ținând cont de rata inflației, creșterea este insuficientă pentru a se produce un spor real al nivelului de trai al populației.

Rata sporită a inflației, înregistrată în economia țării, reflectă că în termeni reali, până în 2017, salariile au înregistrat, o creștere modestă și doar în perioada următoare acestea indică un ritm de creștere de 8-9%, iar în ultimul an, creșterea fiind de doar 6,2%, situație ce determină o

creștere medie a prețurilor de consum și respectiv o reducere a puterii de cumpărare și a nivelului de trai al populației.

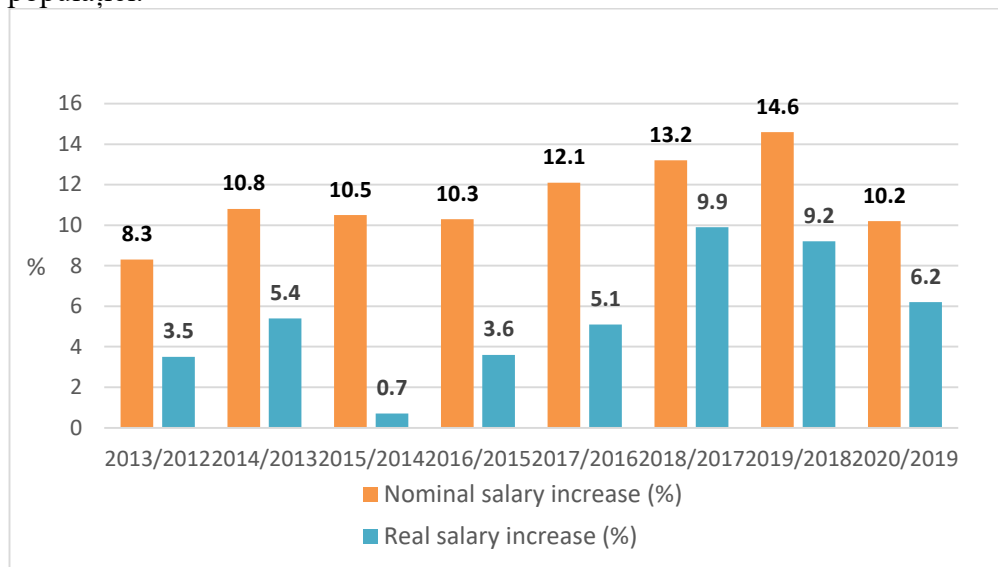

Figura 3. Creșterea nominală și reală a salariului mediu (brut) - total economie

Sursa: elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică

Devine clar, că nu fiecare om este în stare să-și asigure bunăstarea materială și traiul decent prin munca proprie, motiv pentru care statul trebuie să se implice prin luarea unor măsuri speciale în vederea îmbunătățirii traiului populației, în general, și, în mod special, a unor categorii sociale. Prin sistemul său de protecție socială statul, trebuie să ofere o serie de prestații sociale, de un rol deosebit pentru traiul acestor categorii.

Prestațiile sociale, cea de-a doua, după importanță, sursă de venit, în 2020 a constituit 19,3% din veniturile medii lunare ale populației. Acest fapt scoate în evidență dependența sporită a populației de ajutorul statului, iar cota mică a acestora accentuează nivelul redus al traiului. Ținând cont de faptul că prestațiile sociale au scopul de a diminua riscul de sărăcie și nicidecum de a majora veniturile, în contextul constrângerilor bugetare și a îmbătrânirii demografice, acestea vor servi mai curând drept sursă de riscuri și vulnerabilități sociale.

Având rolul de a acoperi întreaga gamă de nevoi sociale a persoanelor și familiilor în dificultate sau susceptibile de a deveni social-dependente, totuși impactul prestațiilor sociale asupra reducerii sărăciei este nesemnificativ, direcționarea nereușită și mărimea mică a prestațiilor fiind printre cauzele principale. Cota prestațiilor sociale în structura veniturilor populației, pentru perioada 2015-2020, au înregistrat creșteri extrem de modeste, de circa un procent anual, iar ținând cont de rata sporită a inflației, din perioada dată, creșterile în cauză nici nu s-au făcut simțite.

În același timp, privite prin prisma output-urilor, prestațiile sociale, reprezintă semnificative cheltuieli publice destinate pentru securitatea și protecția socială. Acest tip de cheltuieli își au originea recentă în ideologia politico-economică intervenționistă, apărută în SUA după cel de-al doilea război mondial, cunoscută ca doctrină a statului bunăstării.

Obiectivele autorității publice potrivit acestora constau în: asigurarea unui venit minim, susținerea cetățenilor în situații defavorizate, precum ar fi boala, bătrânețea, șomajul, handicapul, etc., garantarea unui nivel de trai bun pentru întreaga populație, în raport cu o anumită listă de servicii și minimalizarea efectelor unor evenimente ce implică riscuri sociale. Serviciile în cauză sunt puse la dispoziția membrilor societății în mod gratuit sau la un preț mic, ori sunt acordate alocații, pensii, indemnizații, ajutoare, etc., prin intermediul cărora populația să-și poată permite un trai decent.

Sistemele de protecție socială au implicații directe asupra nivelului de trai al populației deoarece acestea intervin în împrejurări când o persoană sau un grup de persoane nu pot depăși

situații de risc. În acest sens, politicile sociale elaborate de stat trebuie să identifice instrumentele de corecție a imperfecțiunilor economiei de piață pentru a oferi șanse egale categoriilor sociale afectate de aceste imperfecțiuni. Pentru aceasta sunt create politici de reducere a șomajului și sărăciei, sunt stabilite ajutoare pentru persoanele și familiile aflate în dificultate sau persoanele defavorizate (care se consideră a fi în general copii, tineri proaspăt absolvenți, persoanele în vârstă, persoanele handicapate).

Caracteristicile principale ale sistemului modern de finanțare a activităților legate de securitatea socială vizează faptul că fondurile sunt obținute din cotizații sociale, legitimate social prin principiul solidarității. La nivel internațional, finanțarea acestor cheltuieli se face din resurse ale bugetului public și fonduri private, inclusiv cele acumulate din donații sau resurse ale organizațiilor nonguvernamentale, în țara noastră, însă, finanțarea se face aproape în totalitate din resurse ale bugetului public. În acest context, *optimizarea gestiunii cheltuielilor publice în scopul asigurării unui nivel de trai decent* reprezintă o sarcină pe cât de necesară, pe atât de dificilă pentru statul nostru.

Urmărind asigurarea unui nivel de trai decent statul trebuie să pornească de la premisa că toate cheltuielile legate de protecția socială reprezintă investiții în resurse umane, motiv pentru care resursele cheltuite trebuie să-și găsească cea mai bună întrebuințare și să răspundă unor nevoi pe termen lung, adaptându-se rapid noilor condiții.

Obiectivele Politicii în domeniul cheltuielilor publice formulate în Programului de activitate a Guvernului și a Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2030”, stabilesc că statul va întreprinde măsuri care vor contribui la sporirea eficienței și ulterior a calității alocărilor de resurse publice pentru finanțarea proiectelor sociale, precum și eficientizarea sistemului de protecție socială (obiectivul general 7) și a cheltuielilor pentru sectoarele sociale, în vederea creșterii alocărilor pentru dezvoltarea infrastructurii, utilităților și condițiilor de trai, cu accent pe oamenii din categoriile vulnerabile. [6, 87]

Întrucât norma constituțională, prevede *obligația statului de a asigura omului un minim de existență, un venit, într-o mărime ce i-ar permite procurarea constituentelor de bază ale traiului decent*, statul devine tot mai interesat de identificarea celor mai eficiente modele economice care să eficientizeze cheltuielile publice, concomitent aplicând standarde orientate spre nivelul mediu al stratificării sociale și care ar absorbi în întregime nivelurile inferioare. Cu regret, aceste standarde deocamdată sunt impropriei Republicii Moldova, care, de multe ori, cu greu reușesc să acopere minimum de existență. Or, situația în cauză reflectă capacitatea extrem de scăzută a statului de a garanta venitul ce ar asigura un nivel de trai decent pentru categoriile vulnerabile ale societății. Venitul minim pentru aceste categorii, trebuie să acopere *minim de existență (consum)*, stabilit în cadrul politicii sociale, prin calcule economico-statistice minuțioase. Conceptul de minim de existență presupune constituirea unui set de cheltuieli periodice, necesare pentru satisfacerea unor nevoi de bază pentru o familie cu o anumită structură. Pe lângă nevoile imediat necesare supraviețuirii: locuință, hrană - coșul minim pentru un trai decent acoperă o serie cuprinzătoare de nevoi curente cum ar fi îmbrăcămintea, igiena personală, educația, îngrijirea sănătății, transportul, comunicațiile, recreerea, precum și eventualele cheltuieli neprevăzute (evenimente familiale, probleme de sănătate etc.); cuprinde totalitatea cheltuielilor necesare pentru acoperirea nevoilor biologice și sociale generale existente la un moment dat. Deci, minimul de existență reflectă nevoile minime ale unei persoane și poate fi utilizat doar pentru a justifica mărimea salariului minim, a pensiilor, a îndemnizațiilor etc., în timp ce activitatea vitală normală ale oamenilor trebuie evaluată în baza altor principii.

În Republica Moldova, valoarea medie lunară a minimului de existență pentru o persoană, în anul 2020 a constituit 2088,4 lei.

Tabelul 2 Co-raportul dintre veniturile populației și minimumului de existență, anul 2020

	2020
Veniturile disponibile ale populației, medii lunare pe o persoană, lei	3096,6
Co-raportul dintre veniturile medii lunare disponibile pe o persoană și valoarea minimumului de existență, ori	1,48
Salariul mediu lunar pe economie pentru un angajat, lei	7 943,0
Co-raportul dintre salariul mediu lunar pe economie al unui angajat și valoarea minimumului de existență pentru populația în vârstă aptă de muncă, ori	3,8

Sursa: datele Biroului Național de Statistică

Co-raportul dintre salariul mediu lunar pe economie al unui angajat și valoarea medie a minimumului de existență pentru populația în vârstă aptă de muncă este de 3,8 ori mai mare. Totodată, co-raportul diferă în funcție de activitățile economiei naționale. Nivelul maxim de acoperire al minimumului de existență pentru populația aptă de muncă a fost atins de salariații din sectorul *informații și comunicații* – de 7,6 ori, iar cel minim – de salariații din *agricultură, silvicultură și pescuit*, al căror salarii acoperă minimumul de existență în proporție de 2,4 ori.

Întrucât minimum de existență pentru diverse categorii de populație este diferit, constatăm că pentru anumite categorii de populație, nivelul de acoperire al minimumului de existență este la limită.

Tabelul 3. Co-raportul dintre pensia medie și minimumului de existență pentru pensionari, anul 2019

	2020
Minimum de existență pentru pensionari, lei	1 759,8
Mărimea medie a pensiei lunare stabilite, lei	2 104,5
Co-raportul dintre mărimea medie a pensiei lunare stabilite și valoarea medie a minimumului de existență pentru pensionari, %	119,5
Mărimea medie a pensiei stabilite pentru limita de vârstă, lei	2 067,5
Co-raportul dintre mărimea medie a pensiei lunare stabilite pentru limita de vârstă și valoarea medie a minimumului de existență pentru pensionari, %	117,5

Sursa: datele Biroului Național de Statistică

Datele statistice reflectă că acoperirea minimumului de existență pentru pensionari este la nivel de 119,5%, co-raportul dintre mărimea medie a pensiei lunare stabilite pentru limita de vârstă și valoarea medie a minimumului de existență pentru pensionari fiind și mai mic - de 117,5%, fapt care atrage atenția asupra unui nivel de trai deplorabil al pensionarilor. Deși mărimea medie a pensiei lunare s-a majorat cu 11% față de 2019, această creștere nu poate schimba cu mult situația pensionarilor.

O situație asemănătoare se atestă și la beneficiarii de indemnizații pentru îngrijirea copiilor. Co-raportul dintre indemnizația lunară pentru îngrijirea copiilor în vârstă de până la 3 ani pentru persoanele asigurate și valoarea medie a minimumului de existență pentru copiii în vârstă de 1-6 ani, în 2020 la fel ca și în anul precedent a constituit 104,6%.

Este evident că sistemul formal de protecție socială în R Moldova nu face față nevoilor populației. În ciuda reformelor implementate în domeniul protecției sociale, sistemul de protecție socială a rămas în proces de transformare, fiind unul centralizat, preponderent reactiv și redistributiv.

În aspect evolutiv, cheltuielile publice pentru protecția socială sunt în creștere, de circa 1,5 ori în perioada 2016-2019, însă nivelul de trai al populației continuă să fie extrem de scăzut. Protecția socială are o pondere în cheltuielile Bugetului Public Național (BNP) de peste 35 la sută.

Tabelul 4. Ponderea cheltuielilor pentru Protecția socială în PIB și BPN

	2016			2017			2018			2019		
	mil.lei	% din		mil.lei	% din		mil.lei	% din		mil.lei	% din	
		BPN	PIB		BPN	PIB		BPN	PIB		BPN	PIB
PIB	160805	-	-	178904	-	-	192508	-	-	210099	-	-
CHELTUIELI, total în BPN	48462.6	-	35.8	54522.4	-	36.3	59608.9	-	31.0	65975.6	-	31.4
CHELTUIELI, Protecția soc	17267.7	35.6	10.75	19063.2	35.0	10.65	21003,0	35.2	10.91	23338.5	35,7	11.1

Sursa: Elaborat de autor

Ca pondere în PIB, cheltuielile pentru protecția socială, în 2019, au atins 11,1%, cu o creștere ne semnificativă de 0,19% față de anul precedent. Pentru comparație, ponderea cheltuielilor publice pentru prestațiile sociale în PIB în mediu la nivelul UE este de 18,6%.

Partea considerabilă a cheltuielilor publice, revine prestațiilor sociale, în 2019 constituind - 98,2% din total, din acestea majoritatea cheltuielilor sunt destinate **asigurărilor sociale - 72,4%**, respectiv pentru **asistența socială - 27,6%**. Această pondere rămâne relativ constantă în decursul mai multor ani. [4, 16]

Cheltuielile de asigurare socială, ca pondere în PIB constituie 4,8%. În mare parte acestea sunt destinate achitării pensiilor - 87 la sută, circa 12,8% pentru plata indemnizațiilor de asigurare socială (pentru creșterea copilului și maternitate, ajutorul de șomaj, indemnizație pentru incapacitatea temporară de muncă, ajutor de deces) și doar 0,2% - pentru finanțarea altor tipuri de prestații, fapt care atestă că pentru alte riscuri de asigurare, posibilitățile sunt practic nule. Valoarea plăților de asigurare socială de stat sunt mult prea mici pentru a acoperi toate riscurile asigurate, fapt care diminuează interesul cetățenilor de a participa la sistemul de asigurări sociale de stat.

Totodată, constatăm că 80 la sută din cheltuielile destinate achitării pensiilor revin pensiilor pentru limita de vârstă, celelalte categorii de pensii (de dizabilitate, de urmaș, etc.) constituind 20 la sută. Presiunile asupra sistemului de protecție socială, în special pe cel de asigurări sociale, vor continua să crească pe fondalul îmbătrânirii populației, dar și a migrației semnificative și ocupării informale. Potrivit datelor Strategiei Naționale de Dezvoltare Moldova 2030, în anul 2030, aproximativ 29% din populația țării va avea vârsta de peste 60 de ani, iar în 2050 categoria în cauză ar putea constitui 34%. Vulnerabilitățile în rândurile persoanelor vârstnice se vor mări ca urmare a sarcinii demografice în creștere, gradului mare de dependență, speranța la o viață sănătoasă scăzută și calitatea insuficientă a serviciilor de sănătate. Aceste lucruri vor avea un efect major, atât asupra sistemului de asigurări sociale de stat, cât și asupra sistemului de asistență socială. [6, 88]

Cheltuielile pentru asistența socială sunt extrem de mici și în scădere cu 0,8% față de 2018 și cu 1,1% în comparație cu 2017. Constatăm, astfel că finanțarea de la bugetul de stat se reduce cu fiecare an. În același timp, se atestă o micșorare a cheltuielilor pentru asistența socială în totalul cheltuielilor bugetului public național. Dacă în 2016, acestea constituiau peste 14%, în 2019 au avut valoarea de doar 11,2% sau 2,8 la sută din PIB. O cotă extrem de mică în totalul cheltuielilor pentru asistența socială revine cheltuielilor pentru serviciile publice – circa 5 %, restul 95% din cheltuielile fiind destinate plăților sociale. Este evident că politicile de protecție socială trebuie ajustate, iar cheltuielile publice urmează a fi optimizate. În acest sens, în scopul optimizării cheltuielilor publice, reformarea sistemului de protecție socială este extrem de necesară.

2. Concluzii. Subiectul îmbunătățirii traiului oamenilor, sporirii prosperității lor a constituit o preocupare majoră a tuturor societăților democratice. Deși, oamenii personal se fac responsabili pentru traiul lor prin munca depusă, totuși și statului îi revine obligativitatea creării unor condiții de trai pentru a se realiza standardele civilizației și ai asigura fiecărui cetățean dreptul la un trai decent. Prin

conținutul său, dreptul la un nivel de trai decent include dreptul cetățeanului la condiții rezonabile de viață care sa-i asigure, lui și familiei, un trai civilizat, decent. Cea mai importantă sursă pentru traiul omului o reprezintă câștigul salarial, care în R Moldova, cu regret, este mult prea mic pentru a asigura un trai decent. În pofida creșterilor din ultimii ani, salariile moldovenilor rămân printre cele mai mici din regiune, sub jumătatea celui din România și țările UE. Sistemele de protecție socială au implicații directe asupra nivelului de trai al populației deoarece acestea intervin în împrejurări când o persoană sau un grup de persoane nu pot depăși situații de risc. Cheltuielile publice destinate protecției sociale a populației sunt extrem de ineficiente și foarte mici în comparație cu țările UE. Deși, sistemul de protecție socială din țara noastră a fost supus unor importante reforme, totuși, procesul de transformare nu a avut o finalitate, sistemul confruntându-se în continuare cu o serie de deficiențe. Este necesar de a identifica noi soluții pentru a descentraliza sistemul de protecție socială, iar pentru a atinge performanțe acesta ar trebuie să poarte un caracter preventiv. Se impune eficientizarea schemelor de plăți sociale prin reducerea fragmentării, dublării și ineficienței plăților efectuate.

Necesitatea intervenției statului în asigurarea nivelului de trai al populației devine tot mai evidentă în prezent, când populația per ansamblu, dar în mod special categoriile vulnerabile ale societății au fost puternic afectate de criza declanșată de pandemia coronavirusului (COVID-19). În aceste condiții, nivelul de trai al populației a scăzut și mai mult.

Mulțumiri. Această publicație este elaborată în cadrul proiectului „Drepturile omului în Republica Moldova: dimensiunea financiară și consolidarea prin gestiunea eficientă a cheltuielilor publice” (cifrul 20.80009.0807.35), finanțat de Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare.

References

1. Constituția Republicii Moldova nr. 01 din 29 iulie 1994. Available: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111918&lang=ro
2. Declarația universală a drepturilor omului, nr. 12 din 10 decembrie 1948. Available: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115540&lang=ro
3. Proclamation of Teheran, Final Act of the International Conference on Human Rights, Teheran, 22 April to 13 May 1968, U.N. Doc. A/CONF. 32/41 at 3 (1968). https://legal.un.org/avl/pdf/ha/fatchr/Final_Act_of_TehranConf.pdf
4. RAPORT privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2019. Available: <http://cnas.md/lib.php?l=ro&idc=439&t=/Rapoarte-privind-executarea-BASS>
5. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA. Available: https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_04%20NIV_04%20NIV%202019_NIV010/NIV010300reg.px/
6. Strategia Națională de dezvoltare „MOLDOVA 2030”. Available: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr40_12_0.pdf